

17.22x19.5	1	עמוד 13	הארץ - כותרת	03/07/2018	64203007-2
בועז סנג'רו - ראש החטיבה למשפט פלילי וקרימינולוגי - 26330					

כל תירוץ יפה לשימור הצפיפות

בועז סנג'רו

הפרקליטות משתמשת בשב"כ כדי לה-תחמק משיפור תנאי הכליאה. תנאי המאסר בישראל מחפירים לא רק בה-שוואה למדינות המערב ולאמנות בינ-לאומיות שבהן נקבע שטח מחיה מינימלי של 6.5 מטרים לאסיר, אלא אפילו בהשוואה למ-דינות העולם השלישי.

שטח המחיה הממוצע לאסיר קטן משלושה מ"ר, כולל השטחים המשותפים. בישראל 2018 עדיין יש בתי סוהר שבהם המקלחת מותקנת מעל שירותי כריעה, כך שאסיר נאלץ להתק-לח מעל המקום שבו חברו עשה את צרכיו. לפ-ני כשנה קיבל בג"ץ עתירה של המרכז האקד-מי למשפט ולעסקים, האגודה לזכויות האורח וארגון רופאים לזכויות האדם, וחיב את הר-שויות להגיע בתוך 9 חודשים למצב שבו שטח המחיה הממוצע לאסיר יהיה שלושה מ"ר (לא פחות) ובתוך 18 חודשים – 4.5 מ"ר.

שתי הדרכים המרכזיות לקיום פסק הדין הן בניית בתי כלא חדשים או שחרור של אל-פי אסירים ועצורים. לא בטוח שזה רע. לפי דו"ח של המכון הלאומי האמריקאי למדעים מ-2014, הגידול בשימוש במאסרים בעשורים האחרונים לא הגדיל את ההרתעה ולא צימצם את הפשיעה, אלא רק גרם סבל, הרס משפ-חות וקהילות, ועלה סכומי עתק שבהם ניתן היה לעשות שימוש נכון יותר. הדו"ח ממליץ על צמצום בכליאה והמלצות דומות ניתנו בי-ש-ראל, בדו"ח ועדת דורנר מ-2015. לפי דו"ח דו-רנר העלות של מעצר או כליאה של אדם היא 10,000 שקלים לחודש (לא כולל עלות בניית מתקני כליאה) – סכום שנתיים להפנות לתוכ-ניות רווחה ושיקום שהן יעילות הרבה יותר. במציאות הישראלית, נדחו שתי הדרכים הלגיטימיות – בנייה בזבזנית ואווילית של בתי כלא נוספים או שחרור של אלפי אסירים ועצו-רים (והרי אפשר לחקור גם בלי לעצור). במ-קום להפנים את התובנות העולות משלל מח-קרים ולצמצם את היקף הכליאה, בינתיים בור-חרות הרשויות, בתיאום עם הפרקליטות ותוך קבלת הגנתה בבית המשפט, בדרך שלישית:

כלא רימונים. ממילא ההודאות שיוציא שב"כ תחת לחץ לא שוות הרבה צילום: מוטי מילרוד

שם השופט ניל הנדל: "בפסק הדין כתוב כל עצור וכל אסור". נראה כי אין זה אלא תירוץ להתחמק מביצוע פסק הדין, תוך שימוש צי-ני בחשש הציבור מפני טרור. הביטחון איננו מחייב תנאי כליאה מחפירים.

ועניין מדאיג נוסף: האם התנאים המחפיר-ים נחוצים כדי ללחוץ על העצורים להודות? הרי הודאה כזאת ממילא לא שווה הרבה ולא מלמדת אם הנחקר ביצע את המעשה או שמדו-בר בהודאת שווא. ידוע שקיימת תופעה משמ-עותית של הודאות שווא, ידוע שלשופטים אין דרך טובה להבחין ביניהן לבין הודאות אמת, ומוכח שוב ושוב באמצעות השוואות גנטיות ב"פרויקט החפות" שגם חפים מפשע מודים. יש להפסיק להרשיע על סמך הודאה בל-בד ויש לדרוש ראיה נוספת, משמעותית ואובייקטיבית (לא דברי הנאשם ולא שתי-קתו או התנהגותו) המלמדת שהנאשם אכן עבר את העבירה. השב"כ מתנגד לחקיקה וכ-עת הפרקליטות משתמשת בהתנגדות הזאת כדי להנציח משפט פלילי ישראלי מפגר למ-די. הגיעה העת להתמודד עם השאלה איוז מן מערכת משפט אנו רוצים ולהפסיק להתחבא מאחורי השב"כ ושיקולי הביטחון.

הפרת פסק הדין של בג"ץ. תחילה הפרו את ההחלטה להגיע בתוך תשעה חודשים למרחב מחיה מינימלי של שלושה מ"ר לאסיר ואף העזו לבקש מבג"ץ אורכה של 9 שנים כדי להגיע ל-4.5 מ"ר.

שב"כ טוען שתנאי כליאה קשים חיוניים לחקירות והפרקליטות נאחזת בכך, כדי לחמוק משיפור תנאי הכליאה כהוראת בג"ץ

עתה מגייסת הפרקליטות לעזרתה את השב"כ ולא בוחלת בטיעון כי "שיפור תנאי הכליאה במתקני שב"כ יפגע בחקירות". לפי דיווח ב"הארץ" (16.5) נציג הפרקליטות ענר הלמן, אמר בדיון כי פסק הדין "לא עסק בח-שודים ששב"כ חוקר". לשפסף את העיניים ולא להאמין: האם הפרקליטות מתכוונת בר-צינות לכך שעצורים מסוימים אינם זכאים אפילו לשטח המינימלי שקבע בג"ץ (שלו-שה מ"ר) הנמוך משמעותית מהמינימום הק-בוע באמנות בינלאומיות (6.5 מ"ר)? הטענה שפסק הדין לא עסק בעצורי השב"כ מופרכת, משום שלא מדובר בנתון חדש. כפי שמצוטט

פרופ' סנג'רו מלמד במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן ובמכללה האקדמית ספיר